ਵਿਸ਼ਾਲ ਅਸ਼ਵਿਨ ਪਟੇਲ

ਬਨਾਮ

ਆਮਦਨ ਕਰ ਦੇ ਸਹਾਇਕ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਸਰਕਲ 25(3)

ਅਤੇ ਹੋਰ।

(2022 ਦੀ ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਨੰ. 2200)

ਮਾਰਚ 28, 2022

ਆਈ.ਐਮ. ਆਰ. ਸ਼ਾਹ ਅਤੇ ਬੀ. ਵੀ. ਨਾਗਰਥਨਾ, ਜੇ.ਜੇ.

ਫੈਸਲਾ/ਆਦੇਸ਼: ਤਰਕਸ਼ੀਲ/ਬੋਲਣ ਵਾਲਾ ਆਦੇਸ਼ – ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਮੂਲਯਾਂਕਣ ਵਲੋਂ ਮੂਲਯਾਂਕਣ ਦੇ ਮੁੜ ਖੋਲ੍ਹਣ ਦੀ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਦੁਆਰਾ – ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ – ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਤੋਂ ਇਹ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੂਲਯਾਂਕਣ ਦੇ ਮੁੜ ਖੋਲ੍ਹਣ ਨੂੰ ਕਈ ਆਧਾਰਾਂ 'ਤੇ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ – ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਵਿੱਚ ਚੁੱਕੇ ਗਏ ਕਿਸੇ ਵੀ ਆਧਾਰ ਨੂੰ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਯੋਗਤਾ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰਿਆ ਅਤੇ/ਜਾਂ ਵਿਚਾਰਿਆ ਨਹੀਂ ਸੀ – ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਵਿੱਚ ਚੁੱਕੇ ਗਏ ਕਿਸੇ ਵੀ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਬਿਲਕੁਲ ਵੀ ਚਰਚਾ ਨਹੀਂ ਸੀ – ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਹੀ ਅਣਗੌਲੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜੋ ਕਿ ਬਰਕਰਾਰ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ – ਸਿਵਾਏ ਇਸ ਦੇ ਕਿ 'ਅਸੀਂ ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਮਨੋਰੰਜਨ ਕਰਨ ਦੀ ਇੱਛਾ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦੇ', ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਲੋਂ ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਮਨੋਰੰਜਨ ਕਰਨ ਦੀ ਇੱਛਾ ਨਾ ਰੱਖਣ ਦੇ ਕਾਰਨਾਂ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਗਿਆ – ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਅਧੀਨ ਆਰਟ.226 ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਿਆਂ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਸੁਤੰਤਰ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ ਕਿ ਕੀ ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਮੂਲਯਾਂਕਣ ਦੇ ਮੁੜ ਖੋਲ੍ਹਣ ਦਾ ਸਵਾਲ ਉਠਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜੇ ਹਾਂ, ਤਾਂ ਕੀ ਇਹ ਜਾਇਜ਼ ਸੀ ਜਾਂ ਨਹੀਂ – ਮਾਮਲਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਨਵੇਂ ਸਿਰੇ ਤੋਂ ਵਿਚਾਰਣ ਲਈ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ – ਭਾਰਤ ਦਾ ਸੰਵਿਧਾਨ – ਆਰਟ.226।

ਅਪੀਲਾਂ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦਿੰਦਿਆਂ ਅਤੇ ਮਾਮਲਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਭੇਜਦਿਆਂ, ਅਦਾਲਤ

ਫੈਸਲਾ: 1. ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਵਿੱਚ ਚੁੱਕੇ ਗਏ ਕਿਸੇ ਵੀ ਆਧਾਰ ਨੂੰ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਯੋਗਤਾ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰਿਆ ਅਤੇ/ਜਾਂ ਵਿਚਾਰਿਆ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਵਿੱਚ ਚੁੱਕੇ ਗਏ ਕਿਸੇ ਵੀ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਬਿਲਕੁਲ ਵੀ ਚਰਚਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੀ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਨੇ ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਹੀ ਅਣਗੌਲੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜੋ ਕਿ ਬਰਕਰਾਰ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਸਿਵਾਏ ਇਸ ਦੇ ਕਿ 'ਅਸੀਂ ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਮਨੋਰੰਜਨ ਕਰਨ ਦੀ ਇੱਛਾ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦੇ', ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਲੋਂ ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਮਨੋਰੰਜਨ ਕਰਨ ਦੀ ਇੱਛਾ ਨਾ ਰੱਖਣ ਦੇ ਕਾਰਨਾਂ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਗਿਆ।

'ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨ' ਬਾਰੇ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵੱਲੋਂ ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਮਨੋਰੰਜਨ ਲਈ ਅਣਇੱਛਾ ਦੇ ਕਾਰਨਾਂ ਬਾਰੇ ਹੋਰ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵੱਲੋਂ ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਨਾਲ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕਰਨ ਦੇ ਢੰਗ ਅਤੇ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਤਰਕਸੰਗਤ ਆਦੇਸ਼ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ

ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕਰਨਾ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ ਸਰਾਹਿਆ ਨਹੀਂ ਗਿਆ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਵਿੱਚ ਕਈ ਮੁੱਦੇ/ਆਧਾਰ ਉਠਾਏ ਗਏ ਸਨ, ਤਾਂ ਅਦਾਲਤ 'ਤੇ ਇਹ ਫਰਜ਼ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਇਸ ਨਾਲ ਨਿਪਟਣ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਇੱਕ ਤਰਕਸੰਗਤ ਆਦੇਸ਼ ਪਾਸ ਕਰੇ। ਜਦੋਂ ਸੰਵਿਧਾਨ ਹਾਈ ਕੋਰਟਾਂ ਨੂੰ ਰਾਹਤ ਦੇਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਚਿਤ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੀ ਰਾਹਤ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਬਿਨਾਂ ਪਰਯਾਪਤ ਕਾਰਨਾਂ ਦੇ ਰਾਹਤ ਨਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਆਪਣਾ ਫਰਜ਼ ਨਿਭਾਉਣ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਹੋਣਗੀਆਂ। [ਪੈਰਾ 2, 2.1]

2. ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਆਰਟੀਕਲ 226 ਅਧੀਨ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਿਆਂ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਇਹ ਸੁਤੰਤਰ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ ਕਿ ਕੀ ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਮੁੱਲਾਂਕਣ ਦੇ ਮੁੜ ਖੋਲ੍ਹੇ ਜਾਣ ਦਾ ਸਵਾਲ ਉਠਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜੇ ਹਾਂ, ਤਾਂ ਕੀ ਇਹ ਜਾਇਜ਼ ਸੀ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਤਰਕ ਦੀ ਘਾਟ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਪਾਰਟੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਉਠਾਏ ਗਏ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਆਧਾਰਾਂ ਨੂੰ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵੱਲੋਂ ਪਹਿਲੇ ਥਾਂ 'ਤੇ ਜਾਂਚਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਸੰਬੰਧਿਤ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਦੇ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਉੱਤੇ ਇੱਕ ਸਪੱਸ਼ਟ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਦਰਜ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ। [ਪੈਰਾ 2.2, 3]

ਕੇਂਦਰੀ ਬੋਰਡ ਆਫ ਟਰੱਸਟੀਜ਼ ਬਨਾਮ ਇੰਦੌਰ ਕੰਪੋਜਿਟ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਲਿਮਿਟੇਡ, (2018) 8 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 443 ; [2018] 7 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 1130; ਯੂਨੀਅਨ ਪਬਲਿਕ ਸਰਵਿਸ ਕਮਿਸ਼ਨ ਬਨਾਮ ਬਿਭੂ ਪ੍ਰਸਾਦ ਸਰੰਗੀ ਅਤੇ ਓਰਸ., (2021) 4 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 516 – ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਕੇਸ ਲਾਅ ਰੈਫਰੈਂਸ

[2018] 7 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 1130 ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਪੈਰਾ 2.3

[(2021) 4 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 516 ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਪੈਰਾ 2.4

ਸਿਵਿਲ ਅਪੀਲੇਟ ਜੁਰਿਸਡਿਕਸ਼ਨ: ਸਿਵਿਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 2200 ਆਫ 2022.

ਬੰਬਈ ਦੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਆਫ ਜੁਡੀਕੇਚਰ ਵਿੱਚ 11.01.2022 ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਨਾਲ ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੰਬਰ 3209 ਆਫ 2019 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ।

ਨਾਲ

2022 ਦੇ ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 2201, 2202 ਅਤੇ 2203।

ਦੇਵੇਂਦਰ ਜੈਨ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਰਾਧਾ ਹਲਬੇ, ਰਜਤ ਮਿੱਤਲ, ਐਡਵੋਕੇਟ ਸ. ਲਈ ਅਪੀਲਕਰਤਾ।

ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ, ਏ.ਐਸ.ਜੀ., ਰੁਪੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ, ਸ਼ਿਆਮ ਗੋਪਾਲ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਅਕਾਂਕਸ਼ਾ ਕੌਲ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਪ੍ਰੀਤੀ ਰਾਣੀ, ਰਾਜ ਬਹਾਦਰ ਯਾਦਵ, ਐਡਵੋਕੇਟ. ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਵਾਲਿਆਂ ਲਈ।

ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਮੋਹਨ ਆਰ. ਸ਼ਾਹ, ਨਾਇਬ ਨਿਆਂਕਾ ਵੱਲੋਂ ਸੁਣਾਇਆ ਗਿਆ।

1. ਬੰਬਈ ਦੀ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਨੰਬਰ 3209/2019, 3150/2019, 3208/2019 ਅਤੇ 3137/2019 ਵਿੱਚ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਚੁਣੌਤੀਯੋਗ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਨਾਲ ਦੁਖੀ ਅਤੇ ਅਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹੋ ਕੇ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਨੇ ਉਹ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲਕਰਤਾਓਂ ਨੇ ਮੂਲ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨਰਾਂ ਵਜੋਂ ਮੁਲਾਂਕਣ/ਮੁੜ-ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਦੇ ਮੁੜ ਖੋਲ੍ਹੇ ਜਾਣ ਦੀ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਸੀ, ਮੂਲ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨਰਾਂ ਨੇ ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲਾਂ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਹੈ।

2. ਅਸੀਂ ਸ਼੍ਰੀ ਦੇਵੇਂਦਰ ਜੈਨ, ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਵਕੀਲ ਨੂੰ ਸੁਣਿਆ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾਓਂ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਹਨ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੀ ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ, ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਏਐਸਜੀ ਨੂੰ ਸੁਣਿਆ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਰੈਵੇਨਿਊ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਹਨ। ਅਸੀਂ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਲਈ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸੰਬੰਧਿਤ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਿਆ ਹੈ। ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਲਈ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਨ ਉਪਰੰਤ, ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਹੜੇ ਆਦੇਸ਼ ਗੁਪਤ, ਗੈਰ-ਬੋਲਣ ਵਾਲੇ ਅਤੇ ਗੈਰ-ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਆਦੇਸ਼ ਹਨ। 11.02.2022 ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਵਾਲਾ ਆਦੇਸ਼ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹੈ:

"1. ਅਸੀਂ ਇਸ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਮਨੋਰੰਜਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਹਾਂ। ਇਸੇ ਸਮੇਂ, ਮੁਲਾਂਕਣ ਅਧਿਕਾਰੀ ਜੋ ਕਿ 10ਵੀਂ ਅਕਤੂਬਰ, 2019 ਨੂੰ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਵੱਖਰਾ ਹੋਵੇਗਾ ਜਿਸ ਨੇ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਵੱਲੋਂ ਧਾਰਾ 148 ਅਧੀਨ ਮੁੜ-ਖੋਲ੍ਹਣ ਲਈ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀਆਂ ਆਪੱਤੀਆਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਹੋਰ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਅਤੇ ਕੇਸ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾਖਲ ਕਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦੇਵੇਗਾ ਜੇ ਸਲਾਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਮੁਲਾਂਕਣ ਆਦੇਸ਼ ਪਾਸ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਸੁਣਵਾਈ ਵੀ ਦੇਵੇਗਾ। ਮੁਲਾਂਕਣ ਆਦੇਸ਼ ਇਸ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਅੱਪਲੋਡ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਤੋਂ 12 ਹਫ਼ਤਿਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਸੁਣਵਾਈ ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਅਤੇ ਸਮੇਂ ਬਾਰੇ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਸੱਤ ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਪੇਸ਼ਗੀ ਸੂਚਨਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

2. ਮੁਲਾਂਕਣ ਅਧਿਕਾਰੀ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਾਰੇ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀਆਂ ਨਾਲ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕਰੇਗਾ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਉਸਦੀਆਂ ਆਪੱਤੀਆਂ ਵਿੱਚ ਉਠਾਏ ਗਏ ਸਨ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਅਨੁਸਾਰ ਵਿਸਥਾਰਤ ਆਦੇਸ਼ ਪਾਸ ਕਰੇਗਾ।"

ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਤੋਂ, ਇਹ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਆਮਦਨ ਕਰ ਅਧਿਨਿਯਮ ਦੀ ਧਾਰਾ 148 ਅਧੀਨ ਮੁਲਾਂਕਣ ਦੇ ਮੁੜ ਖੋਲ੍ਹੇ ਜਾਣ ਨੂੰ ਕਈ ਆਧਾਰਾਂ 'ਤੇ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਵਿੱਚ ਉਠਾਏ ਗਏ ਕੋਈ ਵੀ ਆਧਾਰ ਨਾਲ ਨਿਪਟਾਰਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ/ਜਾਂ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ ਯੋਗਤਾਵਾਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਵਿੱਚ ਉਠਾਏ ਗਏ ਕਿਸੇ ਵੀ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕੋਈ ਚਰਚਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਨੇ ਲਗਭਗ ਬੇਪਰਵਾਹ ਢੰਗ ਨਾਲ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜੋ ਕਿ ਅਣਸਮਝਦਾਰੀ ਹੈ। 'ਅਸੀਂ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਮਨੋਰੰਜਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਹਾਂ' ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਮਨੋਰੰਜਨ ਨਾ ਕਰਨ ਦੇ ਕਾਰਨਾਂ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ।

2.1 ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਲਿਖਤੀ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਨਾਲ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਕੋਈ ਵੀ ਤਰਕਸੰਗਤ ਆਦੇਸ਼ ਪਾਸ ਨਾ ਕਰਨ ਦੇ ਤਰੀਕੇ ਨੂੰ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ ਸਰਾਹਿਆ ਨਹੀਂ ਗਿਆ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਲਿਖਤੀ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਵਿੱਚ ਕਈ ਮੁੱਦੇ/ਆਧਾਰ ਉਠਾਏ ਗਏ ਸਨ, ਤਾਂ ਅਦਾਲਤ ਉੱਤੇ ਇਹ ਫਰਜ਼ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਇਸ ਨਾਲ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕਰੇ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਇੱਕ ਤਰਕਸੰਗਤ ਆਦੇਸ਼ ਪਾਸ ਕਰੇ। ਜਦੋਂ ਸੰਵਿਧਾਨ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੂੰ ਰਾਹਤ ਦੇਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਚਿਤ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੀ ਰਾਹਤ ਦੇਣਾ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜੇ ਬਿਨਾਂ ਪਰਯਾਪਤ ਕਾਰਨਾਂ ਦੇ ਰਾਹਤ ਨੂੰ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਆਪਣਾ ਫਰਜ਼ ਨਿਭਾਉਣ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ।

2.2 ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਚਛੇਦ 226 ਅਧੀਨ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਕਸਰਤ ਕਰਦਿਆਂ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਸੁਤੰਤਰ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ ਕਿ ਕੀ ਮੁੱਲਾਂਕਣ ਦੇ ਮੁੜ ਖੋਲ੍ਹਣ ਦਾ ਸਵਾਲ ਲਿਖਤੀ ਅਰਜ਼ੀ ਵਿੱਚ ਉਠਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜੇ ਹਾਂ, ਤਾਂ ਕੀ ਇਹ ਉਚਿਤ ਸੀ ਜਾਂ ਨਹੀਂ।

2.3 **ਤਰਕਸੰਗਤ ਆਦੇਸ਼ ਪਾਸ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਉੱਤੇ ਜੋਰ ਦਿੰਦਿਆਂ, ਕੇਂਦਰੀ ਬੋਰਡ ਆਫ ਟਰੱਸਟੀਜ਼ ਬਨਾਮ ਇੰਦੌਰ ਕੰਪੋਜ਼ਿਟ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਲਿਮਿਟੇਡ**, (2018) 8 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 443 ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੂੰ ਹਰੇਕ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਤਰਕਸੰਗਤ ਆਦੇਸ਼ ਪਾਸ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਨੰਗੇ ਤੱਥ, ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਉੱਠਣ ਵਾਲੇ ਮੁੱਦੇ, ਪਾਰਟੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਉਠਾਏ ਗਏ ਸੁਝਾਅ, ਮੁੱਦਿਆਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਿਧਾਂਤ ਅਤੇ ਸਾਰੇ ਮੁੱਦਿਆਂ 'ਤੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿੱਚ ਕਾਰਨਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਵਕੀਲਾਂ ਵੱਲੋਂ ਆਪਣੇ ਨਤੀਜੇ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿੱਚ ਉਠਾਏ ਗਏ ਸੁਝਾਅ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ। ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਹੋਰ ਵੀ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਤਰਕਸੰਗਤ ਕਾਰਨਾਂ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਆਦੇਸ਼ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਦੇ ਕਾਰਨਾਂ ਨੂੰ ਜਾਣਨ ਤੋਂ ਵਾਂਝਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਜਿੱਤ ਕਿਉਂ ਹਾਸਲ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਦੂਜੀ ਹਾਰ ਗਈ।

2.4 ਹਾਲ ਹੀ ਵਿੱਚ ਯੂਨੀਅਨ ਪਬਲਿਕ ਸਰਵਿਸ ਕਮਿਸ਼ਨ ਬਨਾਮ ਬਿਭੂ ਪ੍ਰਸਾਦ ਸਰੰਗੀ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ, (2021) 4 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 516 ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਜਦੋਂ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਚਛੇਦ 226 ਅਧੀਨ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਕਸਰਤ ਕਰਦਿਆਂ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ ਕਾਰਨਾਂ ਦੇਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਉੱਤੇ ਜੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਕਾਰਨ ਨਿਰਣਾਇਕ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਆਤਮਾ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਜੱਜ ਆਪਣੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਕਿਵੇਂ ਸੰਵਾਦ ਕਰਦੇ ਹਨ ਇਹ ਨਿਆਇਕ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਇੱਕ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਨਿਆਇਕ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਨੂੰ ਵੈਧਤਾ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਗੁਣਵੱਤਾ ਨਿਆਂ ਹੈ। ਇਹ ਹੋਰ ਵੀ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਹਾਲਾਂਕਿ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੇ ਨਿਪਟਾਰੇ ਦੇ ਅੰਕੜੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਹਨ, ਪਰ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਅੰਦਰੂਨੀ ਸਮੱਗਰੀ ਦਾ ਮੁੱਲ ਉੱਚਾ ਹੈ। ਇਹ ਹੋਰ ਵੀ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਅਨੁਚਛੇਦ 226 ਅਧੀਨ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਕਸਰਤ ਕਰਦਿਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੂੰ ਸੁਤੰਤਰ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮੁੱਦਿਆਂ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

3. ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਉਪਰੋਕਤ ਫੈਸਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਉਚ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਨਿਪਟਾਰੇ ਦੇ ਢੰਗ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਦਿਆਂ ਅਤੇ ਸੌਖਮਤਾ ਦੇ ਹਿੱਤ ਵਿੱਚ, ਅਸੀਂ ਕੇਵਲ ਇਹ ਨੋਟ ਕਰ ਸਕਦੇ

ਹਾਂ ਕਿ ਆਦੇਸ਼ ਤਰਕ ਤੋਂ ਖਾਲੀ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਆਧਾਰ ਉਠਾਏ ਗਏ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਚ ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ ਪਹਿਲੀ ਥਾਂ ਤੇ ਜਾਂਚਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਸੰਬੰਧਿਤ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਦਾ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕਰਨ ਉੱਤੇ ਇੱਕ ਸਪੱਸ਼ਟ ਨਿਰਣਾ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ।

4. ਚੂੰਕਿ ਅਸੀਂ ਉਚ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਆਦੇਸ਼ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੇ ਢੰਗ ਨੂੰ ਸਹਿਣ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ ਜਿਸ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਉਚ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਮੇਰਿਟ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਮੁੜ ਤੋਂ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਲਈ ਭੇਜਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਅਸੀਂ ਉਪਰੋਕਤ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਦੇ ਚਾਨਣ ਵਿੱਚ ਐਸਾ ਕਰਦੇ ਹਾਂ।

5. ਉਪਰੋਕਤ ਚਰਚਾ ਦੇ ਚਾਨਣ ਵਿੱਚ, ਅਸੀਂ ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲਾਂ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਉਚ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਚੁਣੌਤੀਯੋਗ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਨੂੰ ਉਚ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਨੂੰ ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ ਅਨੁਸਾਰ ਮੁੜ ਤੋਂ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਲਈ ਭੇਜਦੇ ਹਾਂ, ਸਾਡੇ ਉੱਪਰ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਅਸੀਂ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਅਸੀਂ ਵਿਵਾਦ ਦੇ ਗੁਣਾਂ 'ਤੇ ਕੋਈ ਵੀ ਟਿੱਪਣੀ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਚੇ ਹਾਂ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਪਰੋਕਤ ਕਾਰਨਾਂ ਲਈ ਹੀ ਮਾਮਲਿਆਂ ਨੂੰ ਉਚ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਮੁੜ ਤੋਂ ਭੇਜਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਉਚ ਅਦਾਲਤ ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਸਾਡੇ ਉੱਪਰ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, ਸਖਤੀ ਨਾਲ ਕਾਨੂੰਨ ਅਨੁਸਾਰ ਫੈਸਲਾ ਕਰੇਗੀ।

ਉਪਰੋਕਤ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਨਾਲ, ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਚੁਣੌਤੀਯੋਗ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਮਾਮਲੇ ਉਪਰੋਕਤ ਅਨੁਸਾਰ ਉਚ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਭੇਜੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਕੋਈ ਖਰਚਾ ਨਹੀਂ।

ਦੇਵਿਕਾ ਗੁਜਰਾਲ

ਅਪੀਲਾਂ ਮਨਜ਼ੂਰ।

ਡਿਸਕਲੇਮਰ ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਆ ਨਿਰਣਾਂ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ । ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

Vasu Gupta
Advocate